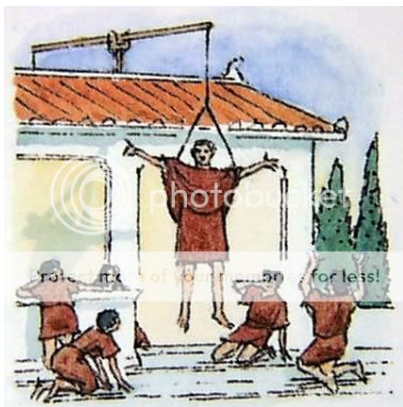

Από μηχανής θεός

Με την φράση «από μηχανής θεός» χαρακτηρίζουμε ένα πρόσωπο ή ένα γεγονός, που με την απροσδόκητη εμφάνισή του, δίνει μια λύση ή μια νέα εξέλιξη σε περίπτωση αμηχανίας ή διλήμματος.

Η καταγωγή της έκφρασης αυτής, ανάγεται στην αρχαία ελληνική δραματική ποίηση και ειδικότερα στην τραγωδία. Συγκεκριμένα, σε αρκετές περιπτώσεις ο τραγικός ποιητής οδηγούσε σταδιακά την εξέλιξη του μύθου σ' ένα σημείο αδιεξόδου, με αποτέλεσμα η εξεύρεση μιας λύσης να είναι πολύ δύσκολη, αν όχι αδύνατη. Τότε, προκειμένου το θεατρικό έργο να φτάσει σε ένα τέλος, συνέβαινε το εξής: εισαγόταν στο μύθο ένα θεϊκό πρόσωπο, που με την παρέμβασή του έδινε μια λύση στο αδιέξοδο και το έργο μπορούσε πλέον να ολοκληρωθεί ομαλά. Η έκφραση «ο από μηχανής θεός» καθιερώθηκε, επειδή αυτό το θεϊκό πρόσωπο εμφανιζόταν στη σκηνή του θεάτρου με τη βοήθεια της «μηχανής», δηλαδή ενός ξύλινου γερανού, ώστε να φαίνεται ότι έρχεται από ψηλά, ή καμιά φορά από καταπακτή, εάν επρόκειτο για θεό του Άδη.

Ουσιαστικά, δηλαδή, πρόκειται για μια περίπτωση επιφάνειας (=θεϊκής εμφάνισης στους θνητούς), που συνέβαινε στο τέλος μιας τραγωδίας, διευκολύνοντας τον τραγικό ποιητή να δώσει μια φυσική λύση στο μύθο του έργου του. Ένα από τα πιο γνωστά παραδείγματα είναι στην τραγωδία του Ευριπίδη «Ιφιγένεια η εν Ταύροις»: όταν στο τέλος ο μύθος οδηγείται σε αδιέξοδο και καμιά λύση δεν είναι άμεσα ορατή, ο τραγικός ποιητής εισάγει στο έργο το πρόσωπο της θεάς Αθηνάς, για να δώσει την οριστική λύση στο μύθο.

Σήμερα, η έκφραση «ο από μηχανής θεός» έχει πλέον περάσει στον καθημερινό λόγο με μεταφορική σημασία. Δηλώνει, όπως αναφέθηκε, το πρόσωπο που παρουσιάζεται ξαφνικά και μας βγάζει από μια ιδιαίτερα δύσκολη και αδιέξοδη κατάσταση. Σε ό,τι αφορά τη λογοτεχνία, ο όρος έχει πλέον διεθνοποιηθεί και έχει ξεφύγει οριστικά από το στενό εννοιολογικό πλαίσιο της αρχαιοελληνικής τραγωδίας. Αυτό οφείλεται και στο γεγονός ότι από τα αρχαία ελληνικά πέρασε

στα λατινικά, ως «Deus ex machina», και από εκεί σε όλες σχεδόν τις νεότερες ευρωπαϊκές γλώσσες.

Σήμερα, λοιπόν, η έκφραση «ο από μηχανής θεός» μπορεί να χρησιμοποιηθεί για το τέλος ενός οποιουδήποτε αφηγηματικού έργου, εφόσον ένα πρόσωπο -όχι απαραίτητα θεϊκό- εμφανίζεται ξαφνικά και δίνει λύση στον μύθο, που ως εκείνη τη στιγμή έμοιαζε να περιέρχεται σε αδιέξοδο.

Πηγή: el.wikipedia.org